

folklor/edebiyat - folklore&literature, 2024; 30(3)-119. Sayı/Issue -Yaz/Summer
DOI: 10.22559/folklor.2664

Araştırma makalesi/Research article

Sultantepe'den Gilgameş ile İlgili Bir Kurgu Mektup

A Fictional Letter about Gilgamesh
from Sultantepe

Kurtuluş Kıymet*

Öz

Bu çalışmamda Eski Mezopotamya edebiyatının bir parçası olan “kurgu mektup” türüne ait bir örneği ele aldım. Bu tür, kurgu ya da hayalî sıfatıyla adlandırılır çünkü bahsettikleri dönemden çok sonra yazılmışlardır ve içerikleri neredeyse tamamen hayal ürünüdür. Kurgu mektupların en belirgin özellikleri arasında şunlar bulunmaktadır: Genç kâtipler tarafından yazıldıkları için onların eğitimlerinin bir parçasıdır. Söz konusu metinler kendilerine, Gilgameş ve Sargon gibi Mezopotamya tarihinden iyi bilinen kral ya da kahramanları başlıca karakter olarak seçmişlerdir. Adı geçen kral ya da kahramanlar, rakiplerinden çok yüksek miktarda haraç talep etmektedirler. Bu makalede incelediğim *Gilgameş Mektubu* olarak bilinen “kurgu mektup” da ifade ettiğim özelliklere tamamen uymaktadır ve Şanlıurfa’da yer alan Sultantepe’de (Eski Huzirina) bulunmuştur. Geç Asur lehçesinde ve çivi yazısı ile yazılmış olan belge MÖ 7. yüzyıla (Geç Asur Dönemi) tarihlenmektedir.

Geliş tarihi (Received): 08-02-2024 Kabul tarihi (Accepted): 05-07-2024

* Doç. Dr. Kocaeli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü. Kocaeli-Türkiye/ Kocaeli University Faculty of Arts and Sciences Department of History. kurtulus.kiyemet@kocaeli.edu.tr. ORCID ID: 0000-0002-5013-5494

Mektup, kendisine konu olarak Gılgameş'i seçmesine rağmen dünya edebiyat tarihinde iyi bilinen *Gılgameş Destanı*'ndan farklı özelliklere sahiptir ancak onunla kısmen bağlantısı vardır. Belgeyi incelerken öncelikle "kurgu mektup" türünün temel özelliklerini açıkladım ve benzer diğer örneklerinin hangileri olduğuna yer verdim. Çevirisini verdikten sonra metnin ne anlattığını diğer kurgu mektuplarla ve Gılgameş Destanı ile karşılaştırarak açıkladım ve Destan'la olan bağlantısını vurguladım. Son olarak böyle bir metnin yazılmasının temel sebebini açıklamaya çalıştım. Araştırmanın sonucunda şu bulgulara ulaştım: *Sultantepe Gılgameş Mektubu*, Anadolu'da "kurgu kralı mektup" türüne ait tek örnektir ve Gılgameş kisvesi altında Asur krallık ideolojine karşı bir eleştiridir.

Anahtar sözcükler: *Gılgameş, çivi yazısı, Eski Mezopotamya, kurgu mektup, Sultantepe*

Abstract

In this article, an example of the genre of "fictional letters", which is part of ancient Mesopotamian literature, is discussed. This genre is called fictional or fictitious because these letters were written long after the periods they refer to, and their content is almost entirely made up. Among the most prominent characteristics of "fictional letters" are the following: they are written by young clerks as part of their training, and they often feature well-known kings or heroes from Mesopotamian history, such as Gilgamesh and Sargon. These kings or heroes demand very high tribute from their rivals. "The fictional letter" known as the *Gilgamesh Letter*, which is analyzed in this article, fits the characteristics described above and was found at Sultantepe (Ancient Huzirina) in Şanlıurfa. Written in the Late Assyrian dialect and cuneiform script, the document dates to the 7th century BC (Late Assyrian Period). Although the letter takes Gilgamesh as its subject, it has different characteristics from the well-known *Gilgamesh Epic* in world literary history, but it is partially related to it. In analyzing the document, the main features of the fictional letter genre are first explained, and other similar examples are given. After providing a translation, the text is explained by comparing it with other "fictional letters" and the *Gilgamesh Epic*, emphasizing its connection with the Epic. Finally, the main reason for writing such a text is explored. As a result of the research, I reached the following findings: *The Sultantepe Gilgamesh Letter* is the only example, in Anatolia, of the "fictional royal letter" and is a criticism against the Assyrian kingship ideology under the guise of Gilgamesh.

Keywords: *Gilgamesh, cuneiform, Ancient Mesopotamia, fictional letters, Sultantepe*

Extended summary

In ancient Mesopotamian literature, a literary genre called the "fictional or imaginary letter" is found. The writing of such letters in Mesopotamia began in the Akkadian period and continued until the Neo-Babylonian period. Therefore, they date back to a long period of time. The reason why they are referred to as fiction is that they were written long after the period they cover and are completely imaginary. The letter discussed in this article, known as the *Gilgamesh*

Letter, is one such document, found at Sultantepe (Ancient Huzirina) in Şanlıurfa and dated to the 7th century BC (Late Assyrian Period). One of the most important results of the 1951-1952 excavations at Sultantepe are the tablets found haphazardly stacked in the northeast of the mound and preserved today in the Ankara Museum of Anatolian Civilizations and the Şanlıurfa Archaeological Museum. One of the tablets, written in Assyrian, Akkadian and Sumerian, is a fictional letter called the *Gilgamesh Letter*, which is the subject of the present article. Before discussing the document, it is attempted to list other examples of “fictional letters” found in Mesopotamia, in order to emphasize the similarities and to further clarify the general characteristics of such letters when interpreting the *Gilgamesh Letter*. Examples of this literary genre found in Mesopotamia are the following: Two letters from the Akkadian period found in Girsu. Two letters from Nippur and Ur, dated to the Old Babylonian period, dealing with Sargon of Akkad. Letters dated to the Old Babylonian Period, dealing with the kings of the III Ur Dynasty. The Weidner Chronicle, consisting of a total of seven specimens, the most intact of which comes from the city of Sippar. A letter of king Şamşuiluna from the Middle Babylonian Period, found in Ur. A request for tribute dated to the Neo-Babylonian Period and finally, a “fictitious letter” about King Gilgamesh found at Sultantepe. After listing these examples, the article focuses on the common characteristics of the “fictional letters”, the main one being that they feature well-known kings from Mesopotamian history, such as Gilgamesh and Sargon, as their protagonists, and that these heroes demand extraordinary amounts of tribute from their rivals. Another main feature of the letters is that they were written by young scribes who were still in training; this is evident both from the annotations at the end of the tablets and from the spelling mistakes. Another main feature is that they describe a time long before the period in which they were written. These characteristics also apply to the document found at Sultantepe, in which Gilgamesh is the main character. As a result of the literature review, it was discovered that there are five different translations of this letter, one in English, one in German and one in Turkish, and the most recent one, the Turkish translation, was used in this article. It was then tried to explain some of the main features of the letter, its content and the reason for writing it. First of all, it should be noted that there is not one but three copies of this document at Sultantepe; however, all three copies have not survived as a whole. For this reason, a complete translation of the document is not possible. Although the document is centered on the king Gilgamesh, it is a completely different text from the well-known *Gilgamesh Epic* in world literature; nevertheless, it is possible to establish its relationship with the epic. In the Sultantepe letter, Gilgamesh, identified as the king of Ur, demands a great amount of tribute from a foreign king. The tribute, consisting of animals, food, goods, wood, metal, stone and manpower, is so excessive that it is impossible for a single king to gather this amount of goods; this is another proof that the document is a fiction. One of the interesting aspects of the tribute is the explanation of the purpose of gold, obsidian and lapis lazuli. These precious stones and metals are requested for the decoration of the statue of Enkidu, Gilgamesh’s friend. At this point, it is possible to establish a connection between the document and the *Gilgamesh Epic*. As it is known from tablets VII and VIII of the Ninive copy of the Epic, Gilgamesh needed precious stones and gold to build and decorate the statue of his friend Enkidu. Since an example of tablets VII and VIII was also found at Sultantepe, this connection of the “fictional letter” with

the epic is natural. Another reason for the similarity is that both the letter and the copy of the epic at Ninive date to the same century and that Sultantepe was under the influence of the Ninive school. In the “fictional letter”, which consists of forty-seven lines in total, the demand for tribute is very prominent, and this feature can be compared with other letters of Mesopotamia with similar content. Such a comparison is important to emphasize the fictitious nature of these documents, since the goods demanded include thousands of animals, thousands of containers of food, enough metal to make statues by weight, and a large number of people from various professions. In the present article, the *Gilgamesh Letter* is compared with the letters of Girsu, Ur and the Neo-Babylonian tribute list in this respect, underlining the excessive demand for tribute as one of the features that reveal the fictitious nature of the documents. Another issue addressed in the article is why such a letter was written. After all, the letters discussed in this article and others of a similar nature are practice texts for the training of young scribes. The colophon of the *Sultantepe Gilgamesh Letter* indicates that the tablet was written by a young scribe based on the original. While the novice scribes were learning to write, they were actually memorizing these words by listing a large number of tributes and professions, a common feature of fictional letters. They are therefore educational texts, but apart from this ostensible purpose, the content of the documents suggests that their copying and even production was motivated by certain political ideas and humor. In addition to their educational purpose, the “fictional letter” genre was used as an opportunity to criticize Assyrian royal ideology. The centers around the capital were literarily influenced by the Ninive school. Sultantepe is one of them; the discovery of an example of the *Gilgamesh Epic* here, the resemblance of this epic fragment to the Late Assyrian copy found at Ninive, and the indication that various tablets were copied based on examples from Mesopotamia are proof that the Sultantepe scribal school was under Assyrian influence. Another proof is that the threat in the *Gilgamesh Letter* that the country and lineage of the king to whom the tribute is demanded will be destroyed if the tribute mentioned above is not paid is similar to the statements in the Assyrian king annals. In fact, the *Gilgamesh Letter*, although ostensibly a student exercise, is a criticism of the Assyrian royal ideology by the centers around the Assyrian capital such as Sultantepe through literary texts. In the *Sultantepe Gilgamesh Letter*, this criticism is made through humor in the guise of Gilgamesh and by referring to the epic without mentioning the name of any Assyrian king.

Giriş

Şanlıurfa sınırlarında yer alan Sultantepe’de kazılar 1951-1952 yıllarında yapılmış ve bu ören yerinin eski Huzirina olduğu yazılı kaynaklardan hareketle tespit edilmiştir. Kazının sonuçlarından biri höyüğün kuzeydoğusunda gelişigüzel istiflenmiş halde bulunan ve günümüzde Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi ile Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi’nde korunan tabletlerdir. Qurdi-Nergal Evi olarak adlandırılan özel bir konutta bulunan tabletler Yeni Asurca, Akadca ve Sumerce’dir (MÖ 7. yüzyıl). Konu yelpazesi bir hayli geniş olan Sultantepe belgeleri edebi metinler (*Gilgameş Destanı*, *Yaratılış Destanı*, *Nippurlu Yoksul Adam*, Tarihsel anlatılar), dualar ve methiyeler (Sumerce ve Akadca), büyü metinleri (Sumerce ve Akadca), tıbbi metinler, kehanete ilişkin metinler, hemerolojiler, astronomik metinler, sözlük

metinleri, limu listeleri, sözleşmeler ve okul alıştırma metinlerinden oluşmaktadır (Kozbe, 2015: 352 vd.; tabletler konusunda temel bilgiler için bkz. Gurney, 1952: 25 vd.).

Sultantepe tabletleri yazı ve görünüm açısından Ninive'deki Asurbanipal'in kütüphanesindeki tabletlere çok benzemektedir. Ancak pişmemiş oldukları için bir kraliyet kütüphanesinin parçası olmaları mümkün görünmemektedir. Belgelerin kolofonları, kâtibin adını içermekte ve tabletin aslına sadık kalarak kopyalanıp derlendiğini belirtmektedir. Bir örnekte orijinalin Babil'de olduğu, kâtibin de bazen Babil veya Asur'dan olduğu söylenmektedir. Tabletler aynı zamanda, içerik açısından Asur kentinde yer alan "büyü rahibinin evi"nde bulunanlara benzetilmiştir; MÖ 1. binde burası entelektüel bir merkez olarak tanımlandığı gibi tapınak okulu da burada yer almaktadır. Benzer şekilde Sultantepe belgeleri de bir tapınak okulunun üretimi olmalıdırlar, çünkü belgelerde kâtiplerin öğrenci (şamallû) olduğu söylenmekte ayrıca çok sayıda kâtip hatası göze çarpmaktadır (Gurney, 1952: 25-26).

Bütün Sultantepe tabletleri arasında Gilgames Destanı'na ait iki örnek olduğu gibi destanla ilgisi olmayan ancak kral Gilgames'le ilgili kurgu/hayalî bir mektup da yer almaktadır (Üç nüsha halinde). Belge bir süre için içerik açısından Mezopotamya edebiyatının bir muamması olarak kalmıştır. O. R. Gurney üç nüshalık bu metni ilk yayımladığında, başka hiçbir yerde izine rastlanmayan tuhaf bir belge olarak nitelendirmiştir (Gurney, 1957: 127). Konu üzerine çalışan F. R. Kraus belgeyi henüz çözülmemiş bir gizem, Asurolojide benzersiz, dünya edebiyatında bir ilk olarak tanımlamış, yazarını da "kurgu mektup" gibi tuhaf bir edebî türün mucidi olarak görmüştür. Bununla beraber belge eksikliği ya da gözden kaçırıldığı için başka bir mektupla bağlantısını kuramamış olabileceğini de sözlerine eklemiştir (Kraus, 1980: 120). Nitekim zaman içinde bu türün benzer örnekleri fark edilmiştir. A. R. George, Sultantepe Gilgames Mektubu'nun bir Asur tuhaflığı olarak görülmemesi gerektiğini, aksine Mezopotamya'da giderek büyüyen sahte kraliyet mektupları külliyyatının bir üyesi olduğunu ifade etmiştir (George, 2003: 118).

Bu türün benzer diğer örnekleri şunlardır (Finn, 2017: 140-141) (Tablo 1):

Olası iki adet Eski Akad Çağı örneği Girsu'da bulunmuş olup çok kısa iki parçadır (L. 1073 ve ITT II 4598). Öğrenci alıştırmaları olduğu anlaşılan mektuplarda tıpkı *Gilgames Mektubu*'nda olduğu gibi abartılı miktarda hayvan ve metal listeleri söz konusudur (Foster, 1982: 43-44; Westenholz, 1997: 142).

Eski Babil Çağı'na tarihli Akadlı Sargon hakkında Nippur (CBS 15217) ve Ur'dan (IM 85544 = UET 7 73) gelen iki mektup (Westenholz, 1997: 141-169; Kraus, 1980: 115; Michel, 2020: 29). Her iki mektubun göndereni Sargon'dur. Nippur'da bulunan ve son derece kırık olan tablette Akad ülkesi, tanrıçanın (Annunitum) hüküm sürdüğü ve Sargon'un yönettiği memleket olarak anılmıştır. Ur mektubunda Sargon Anadolu'da bulunan Puruşhanda kentine yapacağı bir sefer için müttefiklerine çağrıda bulunmaktadır. Her iki mektupta ilk iletişim Sargon tarafından kurulmuş hemen peşinden belirli statü, rütbe, meslek veya mesleğe sahip kişilerin benzersiz bir listesi yapılmıştır (Westenholz, 1997: 141 vd.).

Eski Babil Çağı'nda kâtipler, Üçüncü Ur Sülalesi krallarının mektuplarını hem kopyalamış hem de yeniden düzenlemişlerdir; bu sebeple bunlar kısmen "kurgu mektup"lardır. Bu külliyyatın bazıları kral Şulgi'ye hitaben yazılmıştır ve bir kısmı, okul alıştırmalarının bir parçasıdır (Michel, 2020: 28-29).

Başka bir örnek ise Babil (veya Larsa) ve İsin kenti kralları arasında yapıldığı varsayılan mektuplaşmadır (Weidner Chronicle) (Al-Rawi, 1990: 1-13; Millard, 2003: 468-470; Glassner, 2004: 263-268; Westenholz, 1997: 142; Finn, 2017: 130-138; <https://www.livius.org/sources/content/mesopotamian-chronicles-content/abc-19-weidner-chronicle/>, 22.10.2023). MÖ 19. yüzyılın kralları arasında gerçekleşen yazışma aslen yüzyıllar sonra yazılmıştır. Kırık bir biçimde birkaç nüshası (Asur ve Uruk'ta) tespit edilmişken Sippar'da neredeyse eksiksiz bir nüsha ile karşılaşmıştır. Mektubun yazarı Babil ya da Larsa kralına Babil'deki Esagila tapınağında tanrı Marduk'a kurban sunan önceki hükümdarlara tanrıların bahsettiği nimetler hakkında yazmaktadır. Bu kralların çoğu, Babil'in ve tapınağın muhtemelen var olmadığı MÖ 3. binde hüküm sürmüştür. Bunlar Erken Süllaleler, Akad ve III. Ur Süllalesi krallarıdır.

Ur'da bulunan Eski Babil kralı Şamşuiluna'nın (Hammurabi'nin oğlu ve halefi), Enlil-nadin-şumi isimli yüksek görevliye mektubu da yine geç kopyalarda günümüze ulaşmış kraliyet mektuplarından biridir. Metindeki anakronizmler bu kompozisyonun iddia edilenden daha geç bir döneme (muhtemelen I. Nabukadnezzar - MÖ 12. yüzyıl) ait olduğunu göstermektedir. Diğerlerine benzer şekilde propaganda amaçlı bu mektubun vermek istediği mesaj en asi din adamı sınıfının bile kraliyete boyun eğmek gibi geleneksel bir görevi olduğunu vurgulamaktır (Al-Rawi ve George, 1994: 135-139; Westenholz, 1997: 142).

Muhtemelen Babil'de bulunan ve Yeni Babil Çağı'na tarihli bir haraç listesi de çevre ülkelerden talep edilen haracı sıralamaktadır (BM 82684 + 82685). Buna göre Kimmerler'in ve Medler'in ülkesi, Persler, Suriye (Hattu) ve Mısır, Babil'e gönderdikleri hediyelerin hem kalitesini hem de miktarını artırmalıydılar (Wiseman, 1967: 494-504).

Bütün bunlara ek olarak bu makalede konu edilen *Gilgames Mektubu*'nun bir Geç Babil kopyası (Ni 2869) 1986'da Sippar'da Şamaş tapınağında bulunmuştur (George, 2003: 117-118; Michel, 2020: 29). Bahsi geçen bu "kurgu mektup"ların ortak özellikleri şunlardır: (Foster, 1982: 44) (1) Sargon veya Gilgames gibi dikkate değer gönderenler bulunmaktadır (Sultantepe örneğinde Gilgames başkarakterdir), (2) Elde edilmesi veya ödenmesi pek mümkün olmayan mal listeleri sıralanmıştır, (3) Tanrılar, cinler gibi olağandışı figürler yer almaktadır, (4) Kâtipler ve çıraklarının bulunduğu bir eğitim ortamı söz konusudur (Sultantepe örneğinde bir tapınağın kütüphanesine veya tapınak kâtiplerinin okuluna ait olduğu düşünülen bir arşiv söz konusudur) (Kozbe, 2015: 355; Gurney, 1952: 26).

Bu makalenin konusu Mezopotamya'da başka örnekleri görülen bir metin türüne ait ("kurgu mektup"), Kral Gilgames'i konu alan ve Sultantepe'de bulunan mektuptur. Burada öncelikle belgenin tercümesi verilecek ardından yeri geldikçe yukarıda ifade edilen benzer mektuplar ve *Gilgames Destanı* ile karşılaştırılarak değerlendirmeler yapılacaktır.

Mektubun transkripsiyon ve tercümesi O. R. Gurney tarafından yapılmıştır (Gurney, 1957: 128 vd). Başka tercümelere de bulunmaktadır (Kraus, 1980: 109-113; Foster, 2001: 197-168; Foster, 2005: 1017-1018; Adalı ve Görgü, 2020: 91-94).

1. Gilgames'in mektubu (STT 40, 41, 42 Öy.-Ay. 1-47) (Adalı ve Görgü, 2020: 91-94)

1. [...]ranunna Kralı Ti[...]ye de ki:
2. Böyle (der) Gilgameş], Ur Kralı, Kulaba'nın evladı,

3. An[u], [Enlil], ve Ea'nın yarattığı, Güneş Tanrısı Şamaş'ın gözdesi, Marduk'un sevdiği,
4. [...] iple (bağlı) gibi, göğün altında, göğün zirvesinde bütün ülkeleri yöneten o,
5. Ve taht sahibi krallar onun ayaklarını öpüyor,
6. [Gün doğmun]da[n] günbatımına bütün ülkeleri iplerle bağlı gibi tutan kral o,
7. Böyle (der Gılgamış): Yerle bir eden Tanrı Enlil'in [buyruğunda,
8. [...], sana altı yüz iyi asker gönderdim, (oraya) intikal ettirdim,
9. Altın kaplamalı büyük obsidyen ve lapis lazuli [taş]lara [dair] sana yazdım,
10. Dostum Enkidu'nun [...]’e bağlansın diye ama sen “hiç yok” dedin,
11. [Şimdi] sana (tekrar) yazıyorum. Bu mektubu okuduğun gün,
12. Kalk git Ereş’e! Bir küme at ile git!
13. İsrıran, aslan gibi saldıran güçlü [bin] köpeği önden gönder!
14. Alınları siyah [? bin beyaz atı,
15. Alınları beyaz, yetmiş (?) bin atı,
16. Bedenlerine dağların *kanaktu* çiçeği bağlı yüz (?) bin kısrığı,
17. Özgürce koşturan kırk bin genç “buzağı”yı,
18. Çok renkli elli bin grup katırı,
19. Toynakları iyi durumda ve boynuzları sağlam elli bin grup gürbüz “buzağı”yı,
20. Yirmi bin kap balı, otuz bin çömlek tereyağını, seksen bin testi şarabı,
21. Seksen bin safran demetini, doksan bin *tatīdu* ağacının siyah parçasından yapılmış büyük sunu tablasını (da önden gönder),
22. Yüz bin eşek (yükü) “pırasa” (ve) ardıcı yükle, bulunduğu yere taşıt ve gel!
23. Dağdan getirilmiş altından bir parçayı otuz *manū* tartıp dostum Enkidu'nun göğsüne takayım, [...] bin parça yeşim taşı, lapis lazuli taşı ve değerli dağ taşları, ne kadar varsa, (bunlarla) bir kolye yapayım,
24. Büyük Kral Marduk'un hazine odasına kırk bin [...] beyaz kalay,
25. Doksan bin *biltu* saf, iyi, değerli, sağlam, has, nadir, ... demirden,
26. dövülmüş, kesilmiş, “boynuzsuz”, ... (demirden), demirci bir geyik yapsın,
27. Yüz yirmi bin *biltu* has, saf [bakırdan], demirci bütün malzemelerden, işi tapınağın içinde yapsın,
28. (Demirci) kendi (ustalığına) göre yeni, has [...], eşi benzeri olmayan, hiç görmediğim içi dolu veya boş (bir heykel),
29. Bin seçkin askeri özenle seç ve bir araya getir,
30. Yeni [ge]mileri gümüş, altın ile doldur ve Fırat'ta yüzdür,
31. Bâbil [rıhtı]mına taşı, tanrılarım onları görsün ve kalbime neşe dolsun,
32. Taşritü ayının on beşinci günü Ur kentinin şehir kapısında eğ[er] seni görmezsem,
33. Büyük tanrılar şahittir ki yemin ettim, onların huzurunda edilen yemin bozulmaz,
34. Yemin ettim; tanrılarım Lugalbanda, Sîn, Şamaş, Palil, Meslamta-ea,
35. Zababa ve kralım olan Tanrımın (şahitliğinde),
36. (Onu) sana göndereceğim ve şehirlerini yerle bir edecek, [tapınaklarını yağmalayacak, bahçelerini [...],
37. Kanallarının ağzına kapak yerleştirecek, korunaklı şehrinin [...], [...] rüyasına gireceğim ve (ben) Gılgamış,

38. ... içinde yaşayacağım. Kim ki [...], onlar bana emanet etmesinler,
39. [...]ana, senin [...], senin oğulların, malın mülkün ve soyun,
40. ... [Ur kentinin kapısında... evinde... sana demirci (?) getireceğim,
41. ... *biltu* bakır ve on iki [...] sana göndereceğim] ve on [...] yazacağım,
42. ... Ur kentinin giriş kapısında koruyucu cinler ve ruhlarının yanında dikileceksin,
43. Ur [halkı] (önerinden) geçerken güçlü hissedecek,
44. Çabucak [mektubuma] ce[vap] gönder ve buraya gel! Başına bir iş gelmez!

Katalog Adı

45. Rakibi olmayan güçlü kral, Gilgamiş'in mektubu

Kolofon

46. Aslına göre yazıldı ve gözden geçirildi].

(Usta) Kâtip Nergal-tukule'nin soyundan, genç çırak (kâtip) [Adad-m]uşammer

47. (Bu tableti) kim alırsa, [Apsû Kralı] Tanrı Ea onun gözlerini alsın, kim kasten (bu tableti gizleyerek) un[ut]turursa, hem[en] Tanrı Nabû ellerini [...].

Değerlendirmeler

Mektubun bazı özellikleri

Gilgameş Mektubu olarak adlandırılan bu metin, Uruk'un efsanevi kralı ve destanın ünlü kahramanı Gilgamiş'tan, isminin kısmen okunduğu (...ranunna kenti) başka bir şehrin kralına gönderildiği iddia edilen hayali bir mektuptur. Sultantepe'de bu belgenin en az üç nüshası bulunmuştur (A/no 40, B/no 41, C/no 42); tabletler parçalanmış olduklarından, metin üç kopya (Tablo 2) yardımıyla bile tam olarak bütünlenememiştir (Gurney, 1957: 127 vd.).

Sultantepe okulunun bir ürünü olmakla beraber, bir tablette korunan kolofon, daha eski bir orijinalden kopyalandığını belirtir. Dolayısıyla Gurney, metni yayımladığı sırada başka örnekleri bilinmemesine ve bir Asur belgesi söz konusu olmasına rağmen bu metnin geleneksel Babil edebiyatının bir parçası olduğu sonucuna varmıştır (Gurney, 1957: 127; Finn, 2017: 139). Bu ikinci olasılık, mektubun Geç Babil tarihli bir örneğinin Sippar'da keşfedilmesiyle doğrulanmıştır (Finn, 2017: 139). Benzer şekilde A. R. George de Sultantepe'nin *Gilgameş Mektubu*'nun, Babil'in geleneksel kâtip edebiyatının bir ürünü olduğunu düşünmüş ve giriş bölümünde sıralandığı üzere Mezopotamya'da benzer örnekleri bulunan "kurgu kralî mektup" türünün bir örneği olduğunu ifade etmiştir (George, 2003: 118). Ayrıca doğrudan bu metnin, Sultantepe'deki üç nüshaya ek olarak Sippar'da Güneş tanrısı Şamaş'ın geç dönem Babil tapınağında benzeri bulunduğu bir kez daha söylenmelidir (George, 2003: 117-118; Michel, 2020: 29).

Bununla beraber metnin Asur kültür çevresinin bir ürünü olduğu, bir dizi Asur dil bilgisi formu ve bir kralın egemenlik bölgesini belirtmek için kullanılan, Asur kralı III. Tiglatpileser'in (MÖ 745-727) yıllıklarında da görülen "göğün altından göğün zirvesine" ifadesi (4. satır) açığa vurmaktadır (Gurney, 1957: 127; Finn, 2017: 139). Ayrıca 3. satırda görülen "An[u], [Enlil], ve Ea'nın yarattığı" ifadesi ilk olarak Asur'da ortaya çıkmıştır. (Finn, 2017: 139) Bunlara ek olarak ayrıntılı haraç listesi, tanrılara edilen yemin ve fethedilen şehrin kaderine dair kısa açıklama (32-42. satırlar) bu mektubu "*Asur yıllıklarının ve kraliyet yazularının ortak mülkü*" konumuna getirmektedir (Finn, 2017: 140 ve Kraus, 1980: 118).

Mektubun içeriği/mektup ne anlatır?

Bu kurgu mektupta, Ur kralı olarak tanımlanan Gılgameş, yabancı bir kraldan oldukça külfetli mal taleplerinde bulunmaktadır (Tercüme ve yorumlar için bkz. Gurney, 1957: 127 vd.; Kraus, 1980: 109 vd. Tercüme için bkz. Foster, 2001: 167-168; Foster, 2005: 1017-1019; Adalı ve Görgü, 2020: 91-94. Yorumlar için bkz. Finn, 2017: 138-141; Michel, 2020: 28-30; George, 2003: 117-119). Mektubun muhatabı olan kralın ve kentinin adı tam anlamıyla korunmamıştır. Gılgameş'in daha önce bu kraldan, arkadaşı Enkidu'yu donatmak için değerli malzemeler istediği açıkça ifade edilmiştir. Bu malzemelerin ulaşmaması, görünüşe göre mevcut mektubun gönderilme sebebidir.

İlk satırda mektubun muhatabı (gönderildiği kent ve onun kralı) ifade edilmiş olmakla birlikte her iki isim de ne yazık ki tam olarak günümüze ulaşmamıştır. Korunduğu kadarıyla [...]ranunna kentinin, Aşranunna şeklinde okunabileceği ifade edilmiştir (Gurney, 1957: 128; Finn 2017: 138).

İkinci satırda, egemen bir kral oluşu vurgulanmadan hemen önce, Gılgameş'in Uruk'taki Kullaba'nın yerlisi olarak tanımlanmasına rağmen Ur kralı olarak anlatılması dikkati çekmektedir. Gılgameş, Sumer kral listesine göre Uruk'ta tufandan sonra iktidarı ele geçirmiş ilk hanedanın beşinci hükümdarıdır (MÖ 27. yüzyılın ortası) (Bottéro, 2006: 21-23). Ninive'de bulunan *Gılgameş Destanı*'nın Geç Asur nüshası da onu Uruk kralı olarak kabul etmektedir. *Sultantepe Mektubu*'nda onun Urlu olarak anılması bir hatadan ziyade kasıtlı yapılmış olmalıdır çünkü sonraki satırlarda birkaç kez tekrarlanmıştır. Ur ile kurulan bu ilişki aslında bir Mezopotamya edebî geleneğinin çok daha uzak bir kalıntısıdır; söz konusu gelenek, MÖ 3. binin son yüzyılında III. Ur Sülalesi kralları Ur-Nammu ve Urlu Şulgi'nin, edebî eserlerinde kendilerini büyük kahramanın kardeşleri olarak tanımlama çabalarıdır, dolayısıyla III. Ur Sülalesi döneminde de Gılgameş, Urlu kabul edilmiştir (George, 2003: 119).

Peşinden gelen 3.-6. satırlar arası Gılgameş'in dünya üzerindeki mutlak egemenliğinin tam bir ifadesidir ve bu egemenlik tanrılarından kök salmaktadır. Gılgameş bizzat Anu, Enlil ve Ea tarafından yaratılmıştır, buna ek olarak “Güneş Tanrısı Şamaş'ın gözdesi” ve “Marduk'un sevdiği” olarak nitelendirilmiştir. Bu mektupla çağdaş olan Destan'ın Ninive nüshasında Gılgameş üçte ikisi tanrı, üçte biri insan olarak tanımlanmış ve yaratılmasında Ana Tanrıça rol almıştır (Bottéro, 2006: 67). Hititçe *Gılgameş Destanı*'nda ise mektuptakine benzer şekilde Gılgameş, tanrı Ea ve “büyük tanrılar” tarafından yaratılmıştır (CTH 341.III.1.A: KUB 8.57 i 3-9 = Beckman, 2019: 33, 40).

7.-10. satırlar kral Gılgameş'in bu mektubu yazma gerekçesini açıklamaktadır: Görünen o ki Gılgameş daha önce, muhatabı olduğu ve ismi belgede korunmayan krala yazmış, bir miktar mal talep etmiş ve bunu neden istediğini de açıkça anlatmıştır. Sultantepe'de bulunan ve yukarıda tercümesi verilen mektup daha önce gönderilen ve taleplere ret cevabının alınması üzerine gönderilen mektuptur.

Gılgameş, önceki yazışmada “altın kaplamalı büyük obsidyen ve lapis lazuli taşlar”ı, “dostum” diye tanımladığı “Enkidu'nun [...]’e bağlansın diye” istemiştir. Talep tekrar edildikten sonra 23. satırda, getirilecek olan altının bir kısmını “Enkidu'nun göğsüne takacağı-

ni”, “bin parça yeşim taşı, lapis lazuli ve değerli taşlardan bir kolye yapacağımı” vurgulamıştır. Dolayısıyla çok miktarda değerli haracın talep edilmesinin sebeplerinden en azında biri, Gılgames’in, arkadaşı Enkidu’yu (heykelini?)¹ değerli metal ve taşlarla süsleme isteğidir. Burada açıkça *Gılgames Destanı*’na (Yeni Asur -Ninive- Nüshası VII. ve VIII. tabletler) atıf olduğu gibi (Foster, 2005: 1017; George, 2003: 118; Michel, 2020: 30) yine Sultantepe’de bulunan *Gılgames Destanı*’nın VII. ve VIII. tabletleri ile eşleşen nüshaları ile bağlantı kurulabilmektedir. Bütün bu metinler (*Gılgames Destanı*’nın Ninive ve Sultantepe Nüshaları ile “Kurgu Mektup”) arasındaki benzerlik, aynı döneme, MÖ 7. yüzyıla tarihlenmeleri ve Sultantepe’nin Ninive etkisinde oluşu sebebiyle olağandır, ancak tek sebep Ninive okulunun etkisi değil aşağıdaki bölümde üzerinde durulacağı üzere çevre bölgelerin, basitçe Ninive tabletlerini taklit etmek yerine, Asur kraliyet ideoloji üzerine mizah yoluyla tartışmaya girmesidir. Benzerlikler şöyledir²:

Gılgames’in mektubu: (STT 40, 41, 42 Öy. 9-10, 23) (Adalı ve Görgü, 2020: 91-92)

9. Altın kaplamalı büyük obsidyen ve lapis lazuli [taş]lara [dair] sana yazdım,

10. Dostum Enkidu’nun [...]’e bağlansın diye ama sen “hiç yok” dedin,

23. Dağdan getirilmiş altından bir parçayı otuz *manû* tartıp dostum Enkidu’nun göğsüne takayım, [...] bin parça yeşim taşı, lapis lazuli taşı ve değerli dağ taşları, ne kadar varsa, (bunlarla) bir kolye yapayım,

Gılgames destanı VII. Tablet: (George, 2003: 638-639)³

82 Sınırsız altından bir heykelini yapacağım,

83 [...] ... [.....]

84 [Dostum]. Gümüş vermek zorunda değilsin, altın ... zorunda değilsin, [...] [zorunda değilsin]

Gılgames destanı VIII. Tablet: (George, 2003: 656-657)

66 Gılgames bütün ülkeye seslendi:

67 “Ey demirciler! [Ey mücevher ustaları!] Ey metal işçileri! Ey kuyumcular! Müveccerciler!

68 [.....] yapın dostumun.”

69 [Böylece] Gılgames, arkadaşının bir heykelini yaptırdı:

70 Arkadaşımın uzuvları [.....]’dandır],

71 kaşları lapislazuliden (lacivert taşından), göğsü altından,

72 bedeni [...]’dandır].

“Kurgu mektup”taki böylesine yüksek bir talebin Enkidu’nun heykelinin süslenmesi için istenmesi tesadüf olmasa gerektir. Mektup, VII. tablette görülen (84. satır) “altın ve gümüş ödemene gerek yok” ifadesine bir açıklama getirmektedir. Enkidu’nun böyle bir ödeme yapmasına gerek yoktur çünkü *Sultantepe Mektubu*’na göre Gılgames zaten bunun için büyük bir haraç talep etmiştir. Bu şekilde mektup, bir taraftan *Gılgames Destanı*’nı daha anlaşılır kılmakta bir taraftan da aşağıda üzerinde durulacağı üzere bir siyasi parodi örneği oluşturmaktadır.

11. satır Gılgamesh'in, talebini üstüne basa basa tekrarladığı satırdır ve mektubun muhatabı bu talebi öğrenir öğrenmez harekete geçmelidir. Benzer ifade giriş bölümünde bahsi geçen ve göndereni güya Akadlı Sargon olan Nippur ve Ur Mektupları'nda da görülmektedir:

Nippur Mektubu (CBS 15217) (Westenholz, 1997: 144-145, 388)	Ur Mektubu (IM 85544 = UET 7 73) (Westenholz, 1997: 150-151)	Gılgamesh Mektubu (STT 40, 41, 42 Öy. 11) (Adalı ve Görgü, 2020: 92):
6 Mektubumu 7 okur okumaz,	15-16 Mektubumu gördüğünüzde,	11 ... Bu mektubu okuduğün gün,

İstenen haracın götürülmesi gereken yerler Ereş (Uruk), Babil ve Ur kentleridir (11.-31. ve 32. satırlar). 12.-30. satırlar arasında Kral Gılgamesh'in talep ettiği aşırı haraç sıralanmıştır; bunlar arasında hayvanlar, besinler, eşyalar, altın-gümüş-kalay-bakır gibi madenler, yarı değerli taşlar ve insan gücü vardır (Tablo 3). Hayvanların binlerce, besinlerin de yine binlerce kap olarak istenmesi dikkati çekmektedir. Bunca mal ve insan talebini, giriş kısmında sıralanan diğer kurgu mektup türlerinden bazıları ile birkaç satır üzerinden kıyaslama imkânı vardır:

Girsu Mektubu (ITT II 4598) (Foster, 1982: 43)	Ur Mektubu (IM 85544 = UET 7 73) (Westenholz, 1997: 156-157)	Gılgamesh Mektubu (STT 40, 41, 42 Öy-Ay. 12-30) (Adalı ve Görgü, 2020: 92-93):	Yeni Babil Haraç Listesi (BM 82684 + 82685 III. Sütun) (Wiseman, 1967: 496).
1 30 gú (talent) gümüş 2 10 gú (talent) altın 3 3600 siğir 4 3600 eşek 5 3600 köle	74 demirci 75 madenci 76 taşçı 77 gümüşçü 78 derici 79 çömlekçi 80 marangoz 81 kuyumcu	Sayıları binlere varan çok çeşitli liste. (Bkz metnin çevirisi ve Tablo 3)	9 1000 talent gümüş 10-11 1000 talent altın, 1000 talent kaliteli ve seçkin antimon 12 10.000 talent bakır külçesi 13 1000 talent kurşun tuğla, 6000 kalay parçası 14 10.000 balya koyu mavi yün 15 10.000 balya eflatun yün, 10.000 balya parlak kırmızı yün 16 görevliler için 5000 kıyafet 17 saray mensupları için 5000 kıyafet 18 5000 keten kıyafet 19 işlemeli süslere sahip 5000 kıyafet 20 deri (kaplı) kalkan

32.-42. satırlar arasında ise ...ranunna kenti kralı bu malzemeleri sağlayamazsa, Gılgamesh onu askerî harekâtla ve muhtemelen çocuklarını, mal varlığını ve soyunu yok etmekle tehdit etmektedir.

43. satırda Ur halkının, bu haracı gördüğünde kendini güçlü hissedeceği dile getirilmiştir.

44. satırda, mektuba cevap verilmesi, muhatap alınan kralın derhal Gilgamesh'in yanına (Ur kentine) gelmesi istenmekte ve bu yapılırsa başına kötü bir olay gelmeyeceği ifade edilmektedir.

Mektup, katalog adı ve kolofonla sona ermektedir.

Kâtiplerin mektubu yazma/düzenleme sebebi

Her şeyden önce bu makalede konu edilen ve benzer nitelikteki mektupların genç kâtiplerin eğitimi ile ilgili alıştırmaya ilişkin metinleri olduğu söylenmelidir. *Sultantepe Gilgamesh Mektubu*'nun kolofonu (44. satır) tabletin genç bir kâtip tarafından aslına göre yazıldığını ifade etmektedir. Meslekte acemi olan kâtipler yazma alıştırmaları yaparken kurgu mektupların ortak özelliği olan çok sayıda haraç ve mesleğin sıralayarak aslında bu kelimelerin yazımını ezberlemektedirler (Foster, 2016: 269). Dolayısıyla eğitim amaçlı metinlerdir ancak görünüşteki bu amacın dışında belgelerin içeriği, bunların kopyalanma hatta üretilmesinin birtakım politik fikirler çerçevesinde ve mizah yoluyla yapıldığını düşündürmüştür. "Kurgu Mektup" türü, eğitim amacının yanı sıra Asur krallık ideolojisini eleştirmek için birer fırsat olarak kullanılmıştır. Ninive dışındaki kültürel ve siyasi merkezlerde Yeni Asur İmparatorluğu'nun emperyalist amaçları, bu metinler aracılığıyla eleştiriye tabi tutulmuştur.

B. Foster, *Sultantepe Gilgamesh Mektubunu*, *Gilgamesh Destanı*'nın VIII. tabletini imaya eden okul çocuklarına ait bir mizah örneği olarak düşünmüştür. Bu türlü ödevler mektup türünü kahramanlık geleneği (Gilgamesh ve Sargon gibi) ve kelime listeleri ile birleştirirken aynı zamanda Asur kraliyet üslubu üzerine bir parodiyi amaçlamış gibi görünmektedir (Foster, 2001: 167; Foster, 2005: 1017; Foster, 2016: 269). Foster, "*MÖ birinci bin yılda Mezopotamyalı okul çocuklarının Gilgamesh destanının VIII. tabletinin bu komik parodisini çok beğendiklerini*" söylemiştir (Foster, 2001: 167).

Sultantepe ve Asur gibi yerleşimler, Asur İmparatorluğu'nun başkenti Ninive ve kültür merkezi olan Babil ile temas halindedir; bir taraftan Sultantepe'de bulunan ve Ninive uyarlamasının VII. ve VIII. tabletlerini içeren Gilgamesh Destanı'nın parçaları diğer taraftan Sultantepe tabletlerinin birinin üzerinde görülen Babil'deki orijinalinden kopyalandığı notu bunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır (Finn, 2017: 140; Gurney, 1952: 26). Bu etki sonucu başkent dışındaki önemli kültür merkezlerindeki kâtipler ve çırakları birtakım edebi metinler üretirken kurgu mektup türü, kral ve krallık hakkında bu tür karşı-söylem içeren tartışmalara katılmanın yolu olarak kullanılmıştır. *Sultantepe Gilgamesh Mektubu*, Yeni Asur İmparatorluğu'nun aşırı emperyalist hırslarını Gilgamesh kivesi altında eleştirmiş gibi görünmektedir. Kral Gilgamesh'in talep ettiği aşırı miktardaki vergi ile Asur kral yıllıklarında karşılaşılan, kralların aldıkları ganimet arasında birer bağlantı kurulmuş olmalıdır. *Gilgamesh Mektubu*, Destan'a da atıf yaparak krallarını mizah konusu yaparken bir taraftan da uzak geçmişin bir meşhur kralını merkeze alarak Yeni Asur krallığının krallık ideolojisini eleştiriye tabi tutmuştur. Bu mektup, Mezopotamya'da var olan eski bir edebi geleneğe ("kurgu mektup" yazma) uyararak, krallarını mizahi bir şekilde tartışan birinci binyıl kâtipleri tarafından uydurulmuş gibi görünmektedir (Finn, 2017: 139-141; Michel, 2020: 30).

Sonuç

Sultantepe kazıları MÖ 7. yüzyıla tarihli, içeriği çeşitli türde metinlerden oluşan bir arşivi açığa çıkarmıştır. En ilgi çekici metinlerden biri, yayımlandığı sırada içerik açısından bilinmeyen ancak zaman içerisinde Mezopotamya’da benzerlerinin fark edilmesi ile “kurgu kralı mektup” olarak adlandırılan bir türe ait olduğu anlaşılan *Gilgames Mektubu*’dur. Bu mektuplar genellikle göndereni bir kral olan, kendine konu olarak Gilgames ve Sargon gibi Mezopotamya tarihinde uzun süreli etki bırakan efsanevi kralları seçen kurmaca ve genç kâtiplerin eğitimi ile ilgili belgelerdir. Mezopotamya’da bu edebî türün örnekleri Akad Çağı’ndan başlayarak Yeni Asur ve Yeni Babil Çağı’na kadar uzanmaktadır.

Gilgames Mektubu da Sultantepe’deki Yeni Asur ve Sippar’daki Yeni Babil dönemi örneklerinden bilinmekte olup aslında Mezopotamya’da uzun bir geçmişe sahip kurgu mektup türünün son ve nadir örnekleri arasında yer almaktadır. Görünüşte bu belge yazıldığı dönemden yüzlerce yıl önce yaşadığı düşünülen Uruk kentinin kralı ve bir destan kahramanı olan Gilgames’in, adı belirsiz başka bir kraldan haraç talebidir. Çırak bir kâtip tarafından yazılan belge, Mezopotamya edebiyatında benzer diğer örneklerinden, başat karakter olarak Gilgames’i seçmesiyle ayrılmaktadır. Sultantepe yazıcı okulu imparatorluk başkenti Ninive ile temas halinde olduğu için, bu türlü bir mektup hazırlanırken Gilgames’in seçilmesi olağan görülmektedir çünkü *Gilgames Destanı* üzerinde çalışan Ninive okulu, destana son ve en ayrıntılı şeklini vermiştir.

Bununla birlikte belgeyi günümüz okuru açısından ilgi çekici kılan MÖ 7. yüzyıla tarihli bu belgenin kendine konu olarak Gilgames’i seçmesi kadar, görünür olanın arkasındaki anlamdır. Metin, Gilgames’in altın Asur İmparatorluğu’nun aşırı emperyalist hırslarını mizah yoluyla (*Gilgames Destanı*’nı ima ederek) eleştirmektedir. Bu eleştiri, doğrudan Sanherib, Asarhaddon ve Asurbanipal gibi Asur krallarının isimlerini vermeksizin Gilgames’in adı üzerinden yapılmaktadır. Mektupta, talep edilen haracın verilmemesi durumunda memleketi ve soyunun yok edileceği yolundaki tehdit Asur yıllıklarındaki şiddet dolu anlatımları anımsatmaktadır.

Sultantepe Gilgames Mektubu, Mezopotamya’nın sevilen kahramanı Gilgames’i merkeze alarak Yeni Asur döneminde kraliyete karşı yöneltilen üstü örtülü bir eleştirinin yapıldığı nadir bir belgedir.

Notlar

- 1 İleriki satırlarda görüleceği üzere Gilgames Destanı’na göre heykel olarak düşünülebilir.
- 2 Sultantepe’de bulunan Gilgames Destanı nüshalarının tercümesi verilmemiştir, çünkü çoğu Ninive’de bulunan Yeni Asur Destanı’nın tamamlanmasında, Sultantepe tabletleri kullanılmıştır ve destanın ilgili yerlerinin tercümesi verilirken bu tamamlanmış metin tercih edilmiştir. Destanın VII. ve VIII. tabletlerinin tercümesi için bkz. George, 2003: 632-665. A. R. George’nin kitabı, bu konudaki güncel yayım oluşu ve destanın bütün nüshalarından hareketle daha tamam bir transkripsiyon ve tercümesini yaptığı için tercih edilmiştir. Sultantepe’nin Gilgames Tabletleri: S.U. 51, 129A(+)237 (=Yeni Asur Destanı’nın VII. tableti) ve S.U. 51.7 (=Yeni Asur Destanı’nın VIII. tableti): Gurney, 1954: 87 vd.
- 3 Yeni Asur Dönemi Destanı. Ninive, Sultantepe ve Babil nüshalarından hareketle A. R. George tarafından yapılmış tercümedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Bu makale “Eski Anadolu’da Gilgamesh” ismiyle yayımlanan başka bir makalenin son bölümünden geliştirilerek hazırlanmıştır. Yazar araştırma sürecinde etik ilke ve kurallara uymuştur.

Yazarların Katkı Düzeyleri: Makale tek yazarlıdır.

Etik Komite Onayı: Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.

Finansal Destek: Çalışmada finansal destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Bu çalışma ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Research and Publication Ethics Statement: This article has been improved from the last chapter of another article published under the title “Gilgamesh in Ancient Anatolia”. The author followed ethical principles and rules during the research process.

Authors’ Contributions: The article is authored solely by one individual.

Ethics Committee Approval: Ethical committee approval is not required for this study.

Financial Support: No financial support was obtained for this research.

Conflict of Interest: There are no potential conflicts of interest related to this study.

Kaynakça

- Adalı, S.F. ve Görgü, T.A. (2020). *Gilgamesh hikâyeleri*. Türkiye İş Bankası.
- Al-Rawi, F.N.H. (1990). Tablets from the Sippar library, I: The “Weidner chronicle”- A supposititious royal letter concerning a vision. 52, 1–13.
- Al-Rawi, F.N.H. and George, A.R. (1994). Tablets from the Sippar library, III: Two royal counterfeits.56, 135-139.
- Beckman, G. (2019). *The Hittite Gilgamesh*. Lockwood.
- Bottéro, J. (2006). *Gilgamesh destanı. Ölmek istemeyen büyük insan*. Yapı Kredi.
- Finn, J. (2017). *Much Ado about Marduk. Questioning discourses of royalty in first millennium Mesopotamian literature (Studies in Ancient Near Eastern Records 16)*. De Gruyter.
- Foster, B.R. (1982). A postscript to the “letter of Gilgamesh”. *Anatolian Studies*, 32, 43-44
- Foster, B.R. (2001). The Gilgamesh letter. B. R. Foster Ed., *The epic of Gilgamesh. A new translation, analogues, criticism* (pp. 167-168) W. W. Norton & Company.
- Foster, B.R. (2005). *Before the muses: an anthology of Akkadian literature*. CDL, Bethesda, Md.
- Foster, B.R. (2016). *The age of agade: inventing empire in ancient mesopotamia*. Routledge/Taylor & Francis Group.
- George, A.R. (2003). *The Babylonian Gilgamesh epic. Introduction, critical edition and cuneiform text Volume I*. Oxford University.
- Glassner, J.J. (2004). *Mesopotamian chronicles*. Society of Biblical Literature.
- Gurney, O.R. (1952). The Sultantepe tablets: A preliminary note. *Anatolian Studies*, 2, 25-35.
- Gurney, O.R. (1954): Two fragments of the epic of Gilgamesh from Sultantepe. *Journal of Cuneiform Studies*, 8(3), 87-95.
- Gurney, O.R. (1957). The Sultantepe tablets (VI. A Letter of Gilgamesh). *Anatolian Studies*, 7, 127-136.
- Gurney, O.R. and Finkelstein, J.J. (1957). *The Sultantepe tablets I*. The British Institute of Archaeology at Ankara.

- Kozbe, K. (2018). Sultantepe höyüğü. Tüm gizemini koruyan Assur şehri. K. Köroğlu, S. F. Adalı (Eds.), *Asurlular: Dicle'den Toroslar'a tanrı Assur'un krallığı* (pp. 352-363). Yapı Kredi.
- Kraus, F.R. (1980). Der Brief des Gilgameš. *Anatolian Studies*, 30, 109-121.
- Michel, C. (2020). Cuneiform fakes: A long history from antiquity to the present day. C. Michel & M. Friedrich, Eds. *Fakes and forgeries of written artefacts from ancient Mesopotamia to modern China* (pp. 25-60) De Gruyter.
- Millard, A. (2003). The Weidner chronicle (1.138). (W. W. Hallo, Ed.) *The context of scripture I* (pp. 468-470) Brill.
- Westenholz, J.G. (1997). *Legends of the kings of Akkade: The texts*. Eisenbrauns.
- Wiseman, D.J. (1967). A late Babylonian tribute list? *Bulletin of the School of Oriental and African Studies, University of London*, 30(3), 495-504.

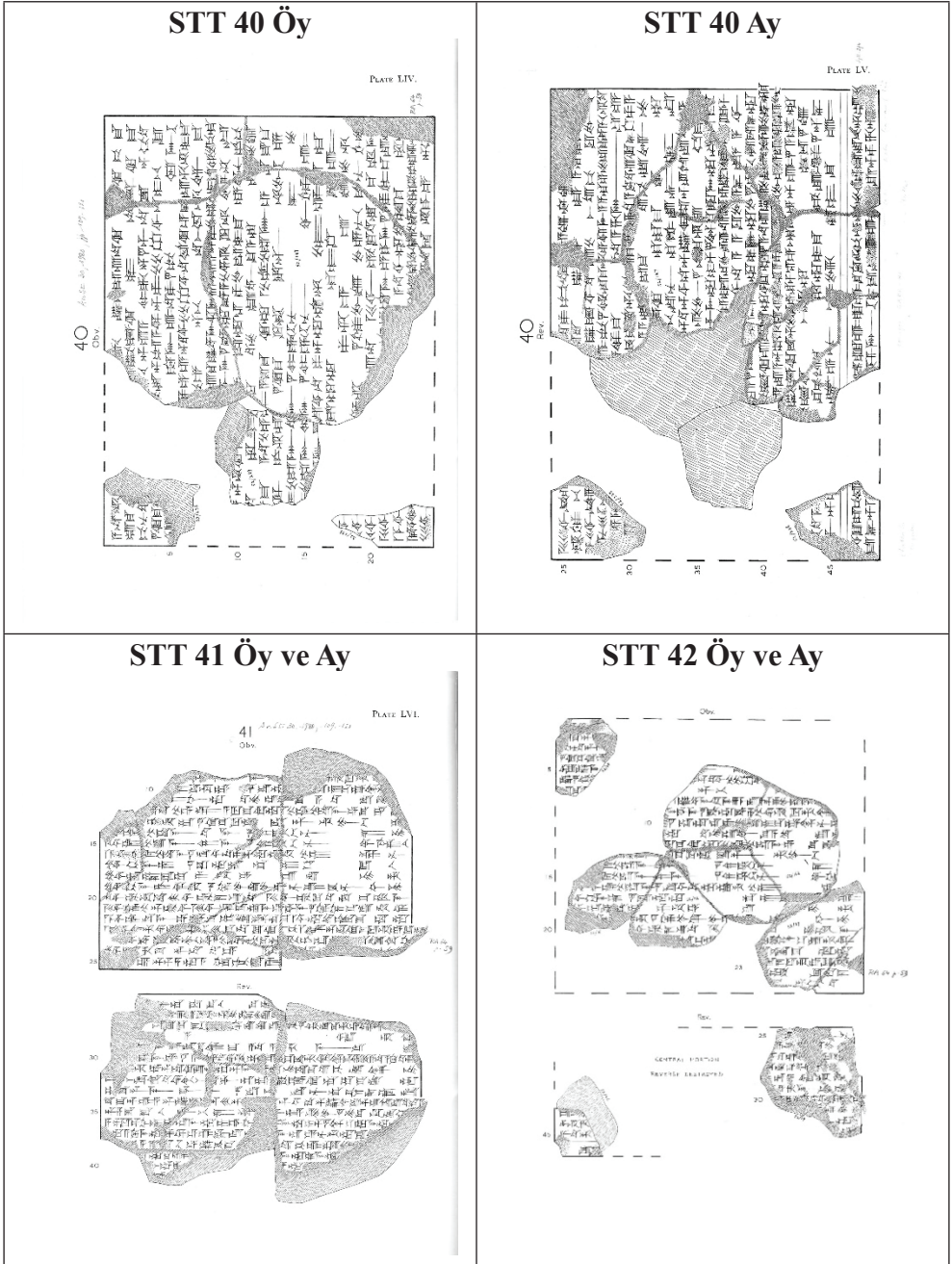
Elektronik kaynaklar

<https://www.livius.org/sources/content/mesopotamian-chronicles-content/abc-19-weidner-chronicle/>
(Erişim Tarihi: 22.10.2023)

Tablo 1: Mezopotamya edebiyatında kurgu mektuplar

Mektup(lar)	Dönemi ve Buluntu Yeri	İçerik	Hangi Dönemi Konu Edindiği
İki Mektup	Akad - Girsu	Öğrenci Alıştırması Abartılı Mal ve Hayvan Listesi	Akad
İki Mektup	Eski Babil – Nippur ve Ur	Akadlı Sargon ile İlgili Çeşitli Statü ve Meslekten Kimselerin Listesi	Akad
Ur Sülalesi ile İlgili Mektuplar	Eski Babil - ?	Bir Kısmı Öğrenci Alıştırması Bir Kısmı Kral Şulgi'ye Hitaben	III. Ur Sülalesi (Yeni Sumer)
Weidner Chronicle	Yeni Asur ve Yeni Babil – Asur, Uruk, Sippar (Toplam Yedi Örnek)	Babil (veya Larsa) ve İsin Kralları Arasında Yapıldığı Varsayılan Yazışma	Eski Babil
Şamşuiluna'nın Mektubu	Orta Babil - Ur	Şamşuiluna'nın (Hammurabi'nin oğlu ve halefi) Enlil-nadin-şumi İsimli Yüksek Görevliye Mektubu	Eski Babil
Haraç Talebi İçeren Bir Mektup	Yeni Babil – Babil?	Haraç Listesi	Yeni Asur-Pers (MÖ 7.-6. yy.)?
Gilgameş Mektupları	Yeni Asur – Sultantepe (Huzirina) (Üç Adet) Yeni Babil - Sippar	Öğrenci Alıştırmaları (Sultantepe) Haraç Listesi	Erken Sülaleler- (Erken Sumer)

Tablo 2: STT 40, 41, 42 (Gurney and Finkelstein, 1957: Levha LIV-LVII)

Tablo 3: Kral Gılgamesh'in talep ettiği haraç

Satır	Hayvan	Besin	Eşya	Ağaç	Metal	Taş	İnsan Gücü
12	Bir küme at						
13	Bin köpek						
14	Bin beyaz at						
15	Yetmiş bin at						
16	Yüz bin kısrak						
17	Kırk bin buzağı						
18	Elli bin katır						
19	Elli bin grup buzağı						
20		<ul style="list-style-type: none"> · Yirmi bin kap bal · Otuz bin çömlek tereyağı · Seksen bin testi şarap 					
21		Seksen bin safran demeti	Tatıdu ağacından doksan bin sunu tablası				
22		Yüz bin eşek (yükü) "pırasa"		Yüz bin eşek (yükü) ardıç			
23					Altından bir parça	<ul style="list-style-type: none"> · Bin parça yeşim taşı · Lapis lazuli · Değerli dağ taşları 	

24					Kırk bin [...] beyaz kalay		
25					Doksan bin <i>bitu</i> demir?		
26					Geyik heykeli yapmak için demir		
27					Yüz yirmi bin <i>bitu</i> bakır		
28					Demircinin yapacağı bir heykel		
29							Bin seçkin asker
30					Gümüş ve altınla dolmuş yeni gemiler		

Bu eser Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
(This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License).